

Gebouw 2

Prinsenbosch Gilze

Bouwhistorische quickscan
& waardestelling van het interieur

Erfgoedvisie | Lucia van der Horst
20 februari 2024 [definitieve versie]

Inhoudsopgave

Inleiding	p. 4
1 Bouw- & gebruiksgeschiedenis	p. 6
2 Inventarisatie interieur	p. 12
3 Waardestelling interne indeling & interieur	p. 19
Bijlage: redengevende omschrijving	p. 22
Literatuur & afbeeldingen	p. 23
Colofon	p. 24

Gebouw 2 (links) ca. 1960
[Beeld en archiefbank Heemkring Molenheide].

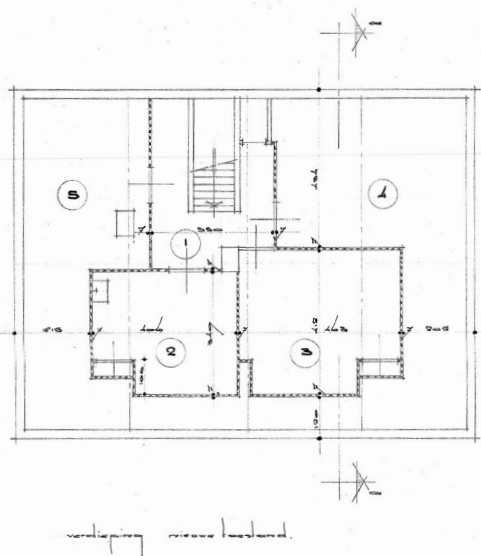
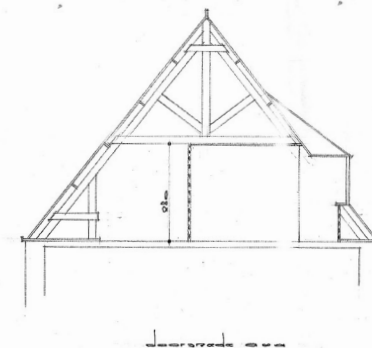
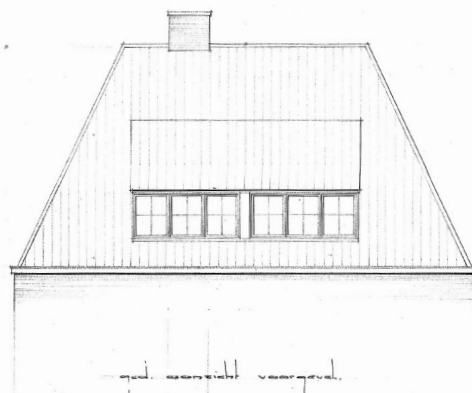
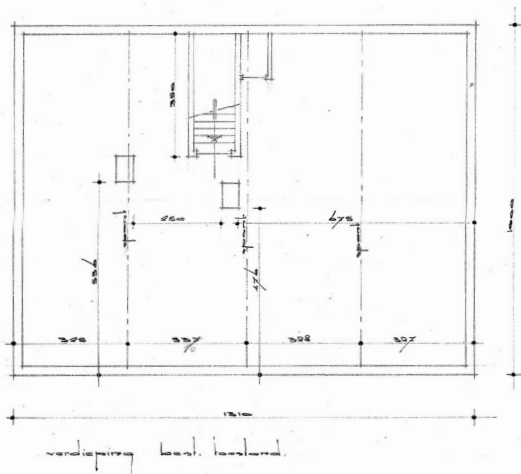
Bestaande situatie van de voorgevel van gebouw 2
[Braaksma & Roos Architectenbureau].

Inleiding

Gebouw 2 maakt onderdeel uit van het voormalige kazernecomplex Prinsenbosch te Gilze, dat is aangelegd in de periode 1941-1942. Het pand heeft, evenals het merendeel van de gebouwen op het complex, een rijksmonumentale status (monumentnummer 516951). Vanaf de jaren negentig is het complex in gebruik als asielzoekerscentrum. Sinds 2015 werkt Braaksma & Roos Architectenbureau aan een gefaseerde restauratie, renovatie en verduurzaming van de gebouwen.

Deze bouwhistorische quickscan is uitgevoerd in opdracht van 't Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) met het doel om de interne indeling en gebruiksgeschiedenis van gebouw 2 in kaart te brengen en de nog aanwezige historische interieurafwerkingen te inventariseren en te waarderen. Zodoende kan het document houvast bieden bij de ontwerpopgave voor gebouw 2.

De bouwhistorische quickscan (Emmens BCA 2024) en de historische analyse & waardering (Braaksma & Roos Architectenbureau 2019) vormen het vertrekpunt voor de inventarisatie.

bestand.	nieuw best.	nieuw best.
Draai		
de best. best. der genie		
best. van het n. Zeld		
sch. 1:100	datum	opm.
sch. 1:100	1855	
sch. 1:100		
sch. 1:100		
Het plan van voorstellen van gebouw 2 in het kamp		
P. van der Gilt		
best. der genie		best. gebouw 2
best. van het n. Zeld		best. P. van der Gilt

Tekening van gebouw 2 voor en na de verbouwing van de zolder,
1955 [Archief COA].

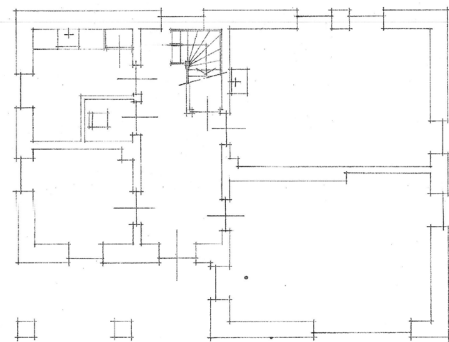

FIG. 1. BESTAANDE PLATTEGROND GEB. 2

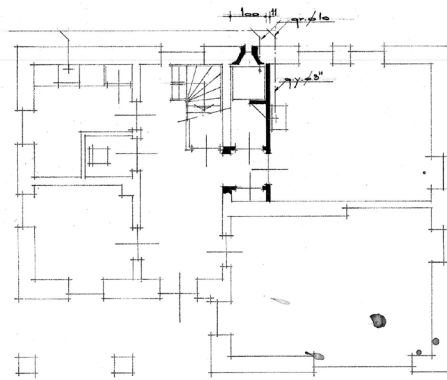

FIG. 2. GEWIJZIDE PLATTEGROND GEB. 2

DIENST 1963		
BREDAS		DE SANNEMER,
DE LUITENANT-KOLONEL DER GENIE		
HOOFD AEE. ZUID		
G.B. ASLDER		
SCM: 1:100	DATEUM	OPM:
GET: L.	DEC. 1962	MATEN IN C.M.
GEZ:		— NIEUW METOELWERK
GEZ:		— BESTAAND
<i>Prinses Beatrix</i>		
DIRECTORAAT GEBOUWEN WERKEN EN		FORM.
TERREINEN BREDAS AANLEG SCHIJS EN		30x63
ONDERHOUD VAN VELDVELDEN AEE. ZUID		N. U. W.
		BLANK
		B. 64. 154

Tekeningen van de bestaande en nieuwe toestand na de inpassing van een kolenhok op de begane grond van gebouw 2, 1962 [Archief COA].

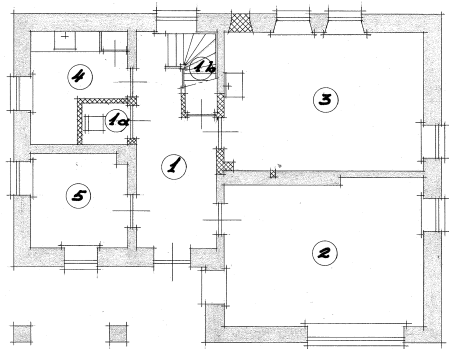

FIG. 3. BEGANE GROND GEBOUW 2 BESTAAND

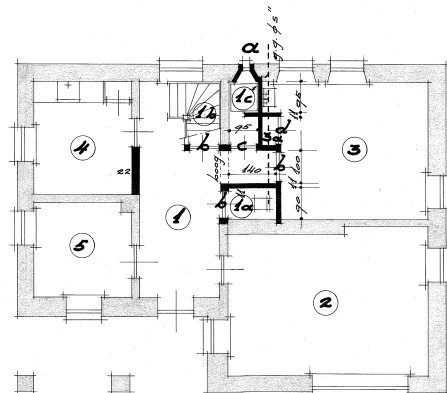
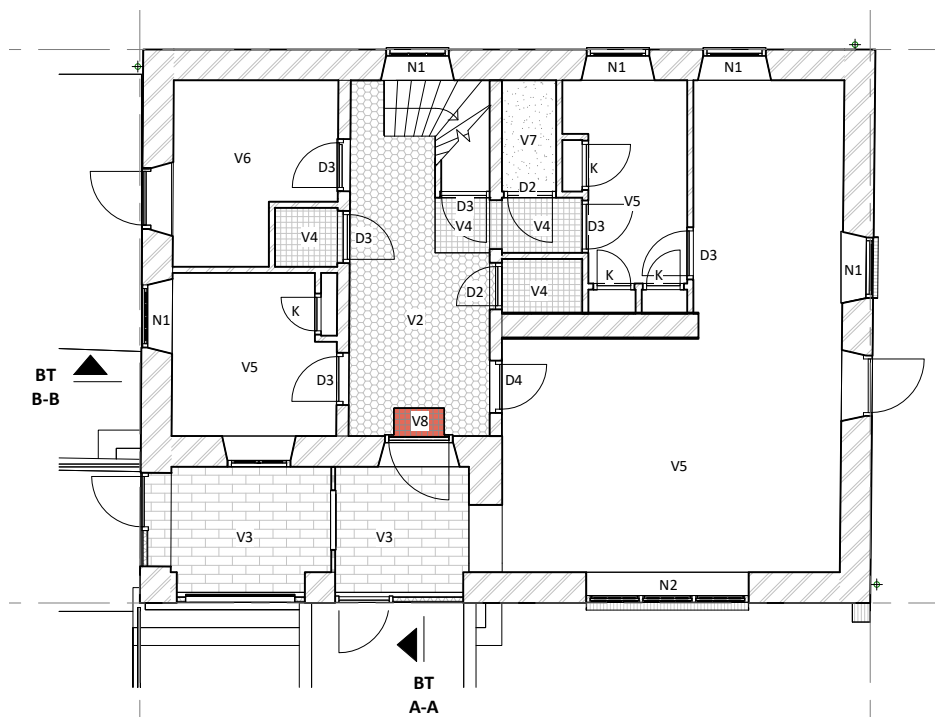
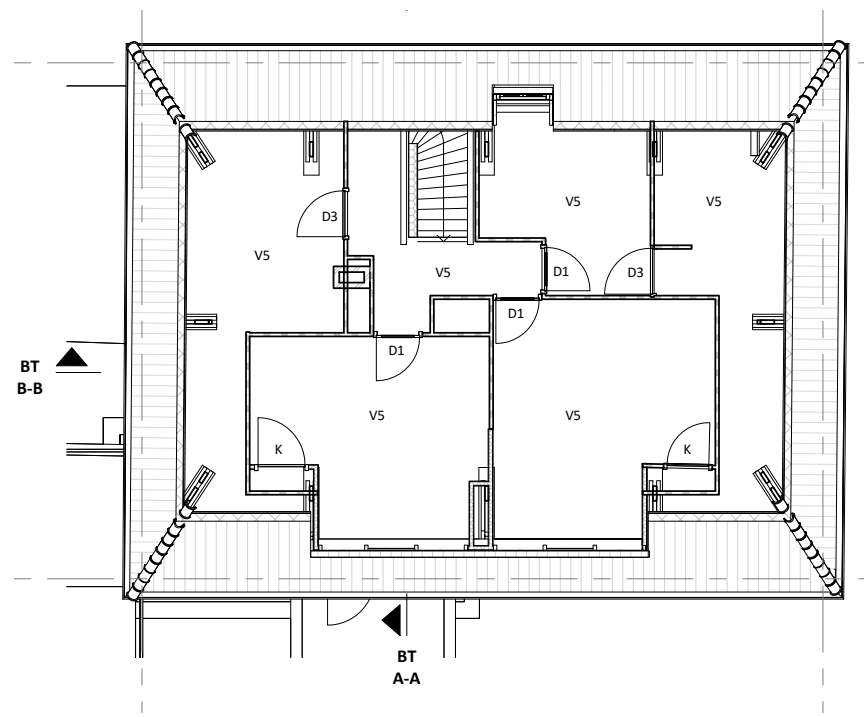

FIG. 4. BEGANE GROND GEBOUW 2 GEWIJZIGD

Tekeningen van de bestaande en nieuwe toestand na de inpassing van douches op de begane grond van gebouw 2, 1962 [Archief COA].

Tekening van de bestaande toestand van gebouw 2 (begane grond) met aanduiding van de interieurafwerking, 2023 [Braaksma & Roos Architectenbureau].

Tekening van de bestaande toestand van gebouw 2 (verdieping) met aanduiding van de interieurafwerking, 2023 [Braaksma & Roos Architectenbureau].

1 | Bouw- & gebruiksgeschiedenis

Portiers- en/of wachtgebouw 2

Gebouw 2 behoort tot de oorspronkelijke opzet van het kazernecomplex zoals het in de periode 1941-1942 is gerealiseerd. Qua typologie en architectonische verschijningsvorm vormt gebouw 2 een onlosmakelijk onderdeel van het totaalensemble van kazernegebouwen dat verscholen ligt in het Prinsenbosch. Met z'n schijnbaar willekeurige ligging in het open landschap vormt gebouw 2 daarnaast een ensemble met de andere gebouwen aan de noordzijde van het kazerneterrein. Tenslotte vormt gebouw 2 een ensemble met gebouw 52 – beide gebouwen waren van oorsprong gebouwd als portiers- en/of wachtgebouw nabij de twee entrees tot het kazerneterrein.

De voorgevel van deze twee gebouwen wijkt af van bijna alle andere gebouwen op het complex, omdat zich hier in het linker deel twee grote getoogde gevelopeningen bevinden. Deze bogen openen van oorsprong op een inpandige veranda. Deze veranda is bij gebouw 52 nog altijd aanwezig.

Net als de meeste logiesgebouwen op het terrein heeft gebouw 2 in de loop der tijd diverse wijzigingen ondergaan. In het rechter deel van de voorgevel werden een of twee kleine ramen in de jaren '50 vervangen voor het huidige grote raam met roedeverdeling, waardoor het gebouw meer de uitstraling van een woongebouw kreeg. De interne indeling werd ook meerdere malen gewijzigd – zo werd de open zolder in de jaren '50 met twee vertrekken ingedeeld. Daarbij werd een nieuwe, brede dakkapel gerealiseerd waarvan de ramen recent zijn vervangen voor varianten zonder roedeverdeling. In 1962 werd een kolenhok gebouwd op de begane grond, en enkele jaren later werden ook nieuwe douches geïnstalleerd op de begane grond. In de afgelopen decennia is vervolgens nog een grote doorbraak gemaakt tussen twee vertrekken op de begane grond. Ook de zolderverdieping is nog verder verhocht met meerdere vertrekken. Tenslotte is de open veranda dichtgezet met houten rabatdelen.

Door de verschillende verbouwingen heeft gebouw 2 behoorlijk aan uitstraling ingeboet. De oorspronkelijke ruimtelijke indeling is in grote lijnen nog aanwezig, maar slechts beperkt beleefbaar in het interieur.

Oorspronkelijke indeling en interieurafwerking

De oorspronkelijke gebouwopzet van gebouw 2 is in hoofdlijnen behouden gebleven, maar van de oorspronkelijke interieurafwerkingen zijn nog maar enkele aanwezig, zoals de hexagon-tegevloer in de middengang, een enkele Bruynzeel-paneeldeur en de spiltrap naar de zolder – al verkeert deze in zeer slechte staat en zijn meerdere treden uitgezaagd en vervangen voor multiplex.

Latere indeling en interieurafwerking

Door de vele latere wijzigingen is er geen duidelijke na-oorlogse tijdslaag in het gebouw terug te vinden.

Impressie | interieuronderdelen 1942

Hexagon-vormige tegelvloer in de oorspronkelijke entreehal/gang met rode tegel "deurmat"

Houten spiltrap naar de zolderverdieping met gestucte lambrisering verkenning

Oorspronkelijke paneeldeur met bovenlicht.

Paneelkastdeur in vertrek op zolder.

Impressie | interieur huidige situatie

Later ingepaste loketramen - betonnen vloer zonder afwerking.

Blauwe linoleum vloerafwerking.

Dichtgetzte veranda met later ingepaste (loket)ramen.

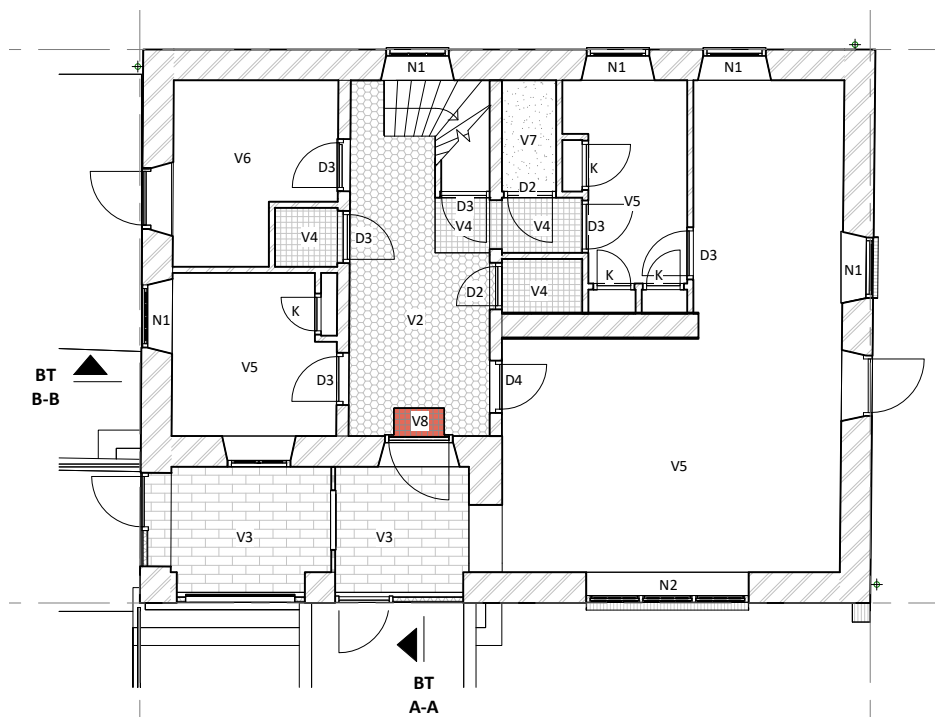

Tegelvloer - vermoedelijk jaren '60.

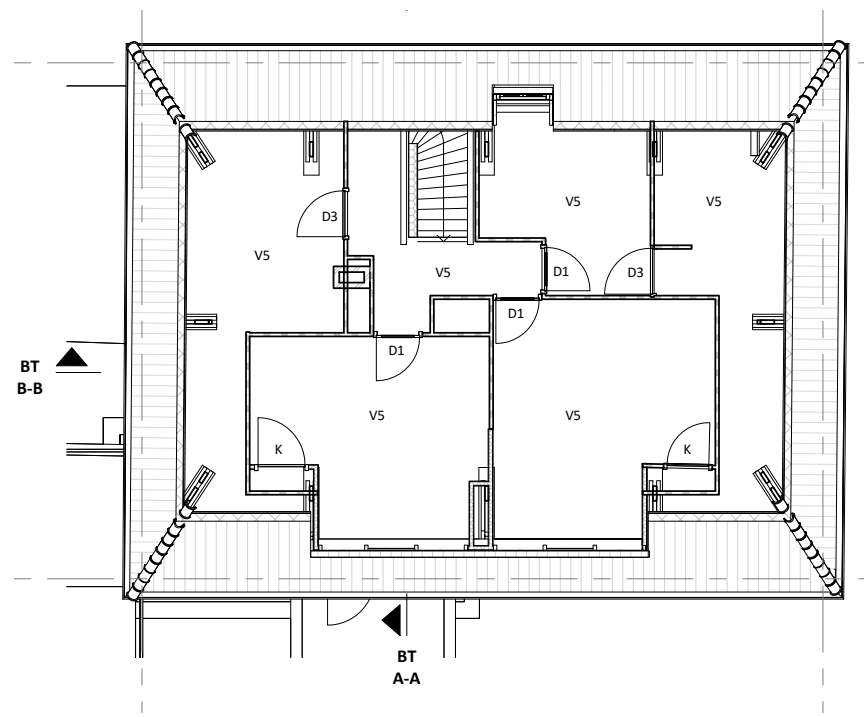

Paneeldeuren op de begane grond zijn allemaal vervangen voor de huidige vlakke exemplaren.

2 | Inventarisatie interieur

Tekening van de bestaande toestand van gebouw 2 (begane grond) met aanduiding van de interieurafwerking, 2023 [Braaksma & Roos Architectenbureau].

Tekening van de bestaande toestand van gebouw 2 (verdieping) met aanduiding van de interieurafwerking, 2023 [Braaksma & Roos Architectenbureau].

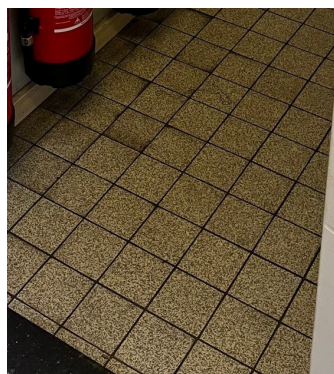
2.1 Vloer- en wandafwerkingen

V2
tegelvloer hexagon met zwarte
bies (1942)

V3
keramische tegels veranda
(mogelijk 1942)

V4
Tegelvloer 10x10 (jaren '60)

V5
Linoleum blauw (beige op de
eerste verdieping)

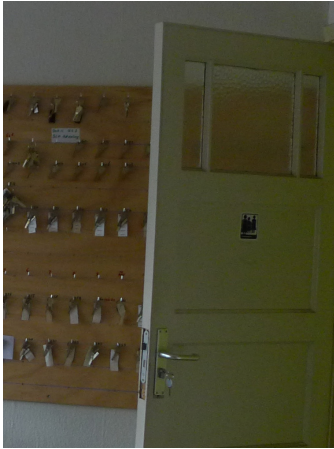

V 8
rode tegel "deurmat" 15x15

Lambrisering - Verkenning in stucwerk - grijs geschilderd - ook in de hal
op de verdieping.

2.2 Deuren & kasten

D1
Paneeldeur met bovenlicht met
driedeling - met kathedraalglas

D2
Paneeldeur met bovenlichtjes 2x3
met kathedraalglas

K
Kastdeur met paneelindeling

D3
Vlakke deur

D4
Kozijn kast zonder deur

2.3 Trappen

T1

Houten spiltrap met met open houten leuning (1942) - trap verkeert in slechte technische staat; meerdere treden zijn uitgezaagd en vervangen voor multiplex.

3 | Waardestelling interne indeling & interieur

3 | Waardestelling interne indeling & interieur

Positieve monumentwaarde

De oorspronkelijke interne structuur van het voormalige logiesgebouw uit 1942 is in grote lijnen bewaard gebleven maar slechts gedeeltelijk beleefbaar door de verschillende interne en interieurwijzigingen. De nog aanwezige indeling met de centrale entreehal/gang met hexagonvormige tegelvloer hebben een positieve monumentwaarde, evenals de lambrisering in stucwerk en de sporadisch aanwezige paneeldecor.

Indifferente monumentwaarde

Hoewel de houten spiltrap grotendeels oorspronkelijke is, verkeert deze in dusdanig slechte staat – meerdere treden zijn reeds uitgezaagd en vervangen voor multiplex – dat deze geen noemenswaardige monumentwaarde (meer) heeft. Alle latere wijzigingen aan de indeling en het interieur van gebouw 2 hebben een indifferente waarde. Het dichtzetten van de veranda wordt bovendien als een zeer storende ingreep gezien die sterk afbreuk doet aan het oorspronkelijke karakter en de afleesbaarheid van de oorspronkelijke functie van het portiers/wachtgebouw.

Bijlage | Redengevende omschrijving

Registergegevens

Adresgegevens:	Prinsenbosch 2 A 5126 NC te Gilze
Monumentnummer:	516950
Complexnummer:	516950 - Prinsenbosch
Inschrijving register:	22 april 2002
Kadaster deel/nr:	82814/186
Kadastrale aanduiding:	Gilze en Rijen F 1033

Inleiding

Voormalig LEGERINGSGEBOUW, tegenwoordig receptie, gesitueerd aan de noordoostelijke kant van het complex ten noorden van de weg. Het pand is gebouwd in 1941-1942 als een imitatie van de Duits Ambachtelijk-traditionele bouwtrant.

Omschrijving

Klein gebouwentype op rechthoekige grondslag onder een hoog schilddak gedekt met verbeterde Hollandse pannen. De twee segmentboogvormige poorten aan de linkerzijde zijn dichtgezet met een houten betimmering. Aan de voorzijde bevindt zich nog de originele, brede en

met pannen gedekte, dakkapel. Achterzijde met originele vensters. In het pand werd na de oorlog een ketelhok gebouwd.

Waardering.

Het pand is van algemeen belang. Het pand heeft cultuurhistorisch belang als bijzondere uitdrukking van een landschappelijke en bestuurlijke ontwikkeling. Het pand heeft architectuurhistorisch belang vanwege de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur. Het voormalig legeringsgebouw bezit als binnen het complex gelegen object ensemblewaarden vanwege de bijzondere betekenis van de situering, verbonden met de ontwikkelingsgeschiedenis van de vliegbasis Gilze Rijen; tevens heeft het ensemblewaarden vanwege de wijze van inrichting en voorzieningen. Het pand is van belang wegens de functionele en typologische zeldzaamheid.

Literatuur & afbeeldingen

Geraadpleegde archieven & beeldbanken:

- Tekeningenarchief COA Prinsenbosch
- Heemkring Molenheide < <https://www.heemkringmolenheide.nl/beeld-en-archiefbank-gilze-rijen>>

Foto's en tekeningen van de bestaande toestand zijn vervaardigd door Braaksma & Roos Architectenbureau.

Geraadpleegde bronnen & rapporten

- Emmens BCA, OC *Prinsenbosch 1-72*, Bouwhistorische quickscan, 2014.
- Kuipers, M., *Seriewerk voor het interieur: de opkomst van de Bruynzeeldeur*, in: Jaarboek Monumentenzorg 1996, pp. 121-129.
- Vet, J. de, *Het militaire kamp Prinsenbosch 1941-1993*, Heemkring Molenheide, Gilze en Rijen, Gilze 2001.

Colofon

Project

Gebouw 2 | COA Prinsenbosch Gilze | Quicksan van het interieur

Datum: 20 februari 2024 [definitieve versie]

Opdrachtgever

COA

Postbus 30203

2500 GE Den Haag

Contactpersoon: Anja van der Werf

Onderzoek uitgevoerd door:

Erfgoedvisie | Lucia van der Horst

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/
of openbaar gemaakt worden door middel van druk,
fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
Erfgoedvisie | Lucia van der Horst.

A faded photograph of a rural landscape. On the left, a house with a steep gabled roof and a dormer window is visible. In the background, there is a dense line of trees and a tall antenna tower. On the right, another house is partially visible. The foreground consists of a grassy field with some bushes. A large, dark blue and brown geometric overlay is positioned in the center-right of the image.

Erfgoedvisie

Lucia van der Horst

www.erfgoedvisie.nl